

Fotoğraf: SELEN GÜNDÜZ

“Şişelerle gönüllü bir hapis hayatı yaşadım yirmi sene. Eğer bağımlıysanız, geri kalan her şey teferruattır. Alkol kısıkançtır, başka şeylerin hayatınıza girmesine müsaade etmez” sözleriyle dile döktüğü yaşadıklarını Tarhan Gürhan. Yedi yıldır alkolden uzak. Kendini, “baba mesleği” alkollüğü ve alkolle savaşını bir kitapla anlatıyor: Alkolüçe. Kitap konusu kadar edebi diliyle de insanı çekiyor.

ESRA AÇIKGÖZ

Dikenlerimi yazarak ayıklıyorum...

Alkolüçe, Tarhan Gürhan'ın dördüncü kitabı. Kendi deyimiyle “baba mesleği”nden, alkollüklükten, kurtulma sürecini anlatıyor. “Şişelenmiş bir hayat”tan çıkmanın mümkün olduğunu gösterirken, bir solukta okunacak kıvrıklıkta bir edebi dile de karşılıyor okuyucusunu. İletişim Yayınları'ndan çıkan kitabı okumadan önce sizi onunla tanıştırmak istedik...

- Kitapta yazan biyografinin ötesinde kimdir Tarhan Gürhan?

- Çocukluğum dokuz yaşına kadar Antalya'da, Fellini'nin Amarcord'u kıvamında geçti. Sonra Ankara... Şehir, mahalle, çocuklar, örtmen, okul, her şey değişti. Hayallerim bile. Fark ettim ki insan, bozkırda hayale daha çok ihtiyaç duyuyor. Hayal kurmanın en güzel yolu sinema, dedim. A.Ü. Gazetecilik Bölümü'nde okurken, edebiyat ve sinemayla ilgilendim; filmlerde rejisi asistanlığı, dizilerde rejisi ve senaryo asistanlığı yaptım. Reklam yazdım. Kısa öyküler yazdım. Hiç gazetecilik yapmadım ama, yazma mesaisinin çeşitli alanlarından geçtim. Alkolüçe, dördüncü kitabım. Şimdi sadece kendi kitaplarımda çalışıyorum.

- Alkolüçe'nin yazılma hikâyesi nedir?

- Bu kitap 11 sene önceki benle, bugünkü ben arasında gidip gelen yolun üstünde küçük bir durak. Alkolüçe o sürece tanıklık olsun diye yazıldı. Alkolik yalnızdır ve yalnızlık bir insanın ilk cümlesidir. İçine ancak oradan girebilirsiniz. Alkolüçe de benim ilk cümlem.

- Böyle durumlarda “Kol kırılır yen içinde kalır” mantığı uygulanır. Sizse kitapla binlere açılıyorsunuz. Neden?

- Bu kitap “Yaşadıklarından şunu öğrendim”, “Ben iyileşiysem herkes iyileşebilir” demiyor yalnızca. Bir başan öyküsü de değil. Öyle “uyduruk” bir kavrama sığmayacak kadar ağır bir geçmişle hesaplaşıyor. Bunu da edebiyat aracılığıyla yapıyor. Alkolizm bende “baba mesleği”.

Babam dört kere tedavi gördü ve sonucunda, Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği'nde, 46 yaşında siroza bağlı kalp krizinden göçtü gitti. Ben altı kere hastaneye yattım. Kolay değildir psikiyatride yatmak. İki kere ikinin dört etmediği yerler. Yani diyeceğim, boynuz kulağı geçti. Sırf bunun için bile yazmaya değer. Ayrıca alkol toplumsal koşulların da bir sonucu, sadece genetik değil. Bugün bize yaşatılan, reva görülen şu hayata bakınca, “Neden daha çok sarhoş yok?” diye soruyorum bazen.

- Alkolle ilişkiniz ne zaman, nasıl başladı?

- İlk 11 yaşında Yalova'daki yazlığımızda, eniştem bana iki kadeh kırmızı şarap içirdiğini ve çemenin düşerek tüm aileyi güldürdüğümü iyi hatırlarım. Tabii bunlar evcil alkoller. Aralıksız içişim üniversite yıllarıma rastlar. Edebiyatın, sinemanın hararetle tartışıldığı içki masalarında yetiştim. Sürekli filmlerin izlendiği, romanların okunduğu, tiyatroların konuşulduğu, dar ama

Alkolüçe: Acılarımı terk ediş hikâyem

- Kitabın alt başlığı Kendini Kundaklama Dersleri. Nedir kendini kundaklamanın ilk kuralı?

- Cesaret. Ne bir eksik, ne bir fazla. Kendini gözden çıkarmak. İnsan kendini gözden çıkarırsa kaybedeceği bir şeyi kalmaz. Bundan daha büyük bir özgürlük var mı bana anlatabileceğiniz? Kendimden kurtulmaya çalışıyorum işte. Sanat da bunun en güzel yolu.

- Kitabı yazarken sizi en çok ne zorladı?

- Sadece samimi kalmaya odaklandığımı görüyorum bugün.

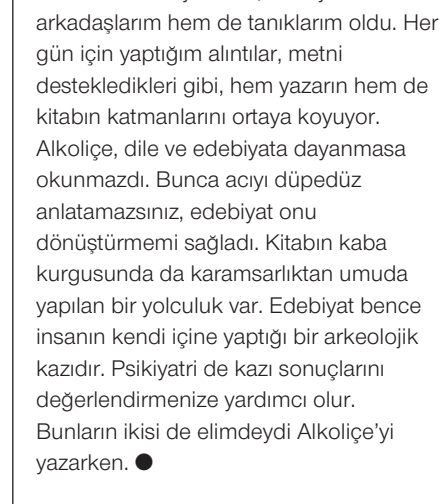
“Günce”de de samimi olmayacaksınız nerede olacaksınız?!

Dünyaya “ben alkollüğüm” demektir bu kitap, diğer her şey ikincildir. Yine de bazı kriterlere dikkat ettim. İşin içine mizah girerse umut vardır diye düşündüm. Elbette mizahın da kazasını seçtim. Bu acıları terk ediş hikâyemin bir kısmı. Aslında “sarhoşun mektubu okunmaz” derler, benimki de bu kadar okundu vesesela... O günlerimde okuduğum yazarlar, hem yol

arkadaşlarım hem de tanışlarım oldu. Her gün için yaptığım alıntılar, metni destekledikleri gibi, hem yazanın hem de kitabın katmanlarını ortaya koyuyor.

Alkolüçe, dile ve edebiyata dayanmasa okunmazdı. Bunca acıyı düpedüz anlatamazsınız, edebiyat onu dönüştürmemi sağladı. Kitabın kaba kurgusunda da karamsarlıktan umuda yapılan bir yolculuk var. Edebiyat bence insanın kendi içine yaptığı bir arkeolojik kazıdır. Psikiyatride de kazı sonuçlarını değerlendiririz yardımcı olur.

Bunların ikisi de elimdeydi Alkolüçe'yi yazarken. ●

canlı grupların içerisinden çıktım. Alkol hep aramızdaydı.

- Kitabın ne kadar ayık kafayla yazıldı?

- Güzel soru, cevabı da net. Günlük bölümü içerken yazıldı, 2001-2002 arasında her gün. Tabii tamamını yayımlayamadık. İkinci bölümdeki mektup ve diğer düz yazılardaki metinler alkolsüzdür.

- “İçkicidir, derler bize. İçkiciyizdir. Alkolik olmak kolay bir şey değil. Emek istiyor. Gerçekten zor meslek alkollüklük” diye anlatıyorsunuz. Mesela?

- Alkolik içerek, en başta kendi hakikatine ihanet etmiştir. Bu başlı başına zor bir şey. Şişelerle gönüllü bir hapis hayatı yaşadım yirmi sene. Eğer bağımlıysanız, geri kalan her şey teferruattır. Alkol kısıkançtır, başka şeylerin hayatınıza girmesine müsaade etmez. Şişelenmiş bir hayat yaşıyordum, tabiri caizse. Yeterince emek istemiş mi?

- Bu kader, 16 Nisan 2005'te değişti, ne oldu o gün?

- Kendi bildimi buldum. Alkolizm bir hastalık, ilerleyen ölümcül bir hastalık. İyileşmenin yolu, alkollü olduğunu ve alkole karşı güçsüz olduğunu kabullenmek. 16 Nisan, belki de biyolojik doğumumdan daha önemli. Çünkü annemden sonra, bir de ben kendi kendimi doğurdum. Hiçbir şeye konsantre olamıyordum; çalışmıyordum, okuyamıyordum, yazamıyordum. En sonunda yedi yıl önce alkollü hayatımdan çıkaramazsam iyileşemeyeceğimi anladım. Çok sayıda doktor, hastane ve ilaçtan sonra -ki bu süreç epey uzun sürdü- alkolle vedalaştım.

- O gündün beri hiç mi içmişsiniz?

- Benim fiyatım bir duble. Yani bir duble içsem, bir daha durduramayabilirim. Şakası yok. “Hücre hatırlaması” diye bir kavram var tıpta. Hangi miktarda durdurursanız, yeniden başladığınızda en kısa zamanda o miktara ulaşıyorsunuz. Sigarada da böyle. Alkolle aramda hep bir karış mesafe bırakıyorum.

- İntihar teşebbüsleriniz de olmuş, “Eğer ölümün düşüncüsün hep, yaşam beklemek ve bekletilmekten başka bir şey olmaz” diye not ettiniz bir cümleyle paylaşıyorsunuz bizimle. Hâlâ bekliyor musunuz?

- Ben aynı zamanda manik-depresifim. Yani hem alkolle hem de bu psikiyatrik hastalığımla mücadele ettim. Manik-depresif olduğum için mi içtim, yoksa içtiğim için mi manim alevlendi hâlâ net değil. İkisi de birbirini tetikledi diyelim. Hep uçlardaydım. Ya çok iyi ya çok kötü. Hiç ortası olmuyordu. Borderline kişilik bozukluğumu da yaşadım. Bunlara bağlı olduğunu düşündüğüm, alkollü dönemimde aralıklı olarak iki intihar girişimim oldu. Beceremedim. Artık majör depresyonumu yendim, doktorlarım, ilaçlar, tedavide inat ve A.A. sayesinde.

- Adsız Alkollü grubunu nasıl buldunuz, ne ifade ediyorlar sizin için?

- Teyzem buldu. Geri çevirmedi. Kafamda bir saat toplantıya katılıp, sonra içmek fikri yatıyordu. Toplantıya gittim, gidis o gidis... Üstelik Ankara'da Sakarya'da, tam alkollü göbeğinde ayıldım, en çok içtiğim yerlerin dibinde. Alkollülerini unutmamış bir toplumda, A.A. vahadır. A.A.'ya geldiğimde gençliğimi kaybetmişim, ama geleceğimi kazandım. Bunu ifade ediyor benim için. Az şey mi?

- Gelecek şimdi nasıl görünüyor?

- Sizin kolayca yaşadığınız günlük hayatı, ben öyle yaşamıyorum. Bireysel huzurumu tesis etmem uzun zamanımı aldı. Şimdi şişeye kölelikten kaleme köleliğe terfi ettim; tadını çıkarıyorum. Edebiyat dünyasını yakından izliyorum. Kıpırsa öyküler yazıyorum. Kediler üzerine yazıyorum. Bunlar edebiyatın merkezi değil. Edebiyat roman etrafında dönüyor, biliyorsunuz.

Alkollü kovalıdır. Kalın kabuğunu kırıp içine girmek kolay değildir. Ben içerdeyim. Edebiyatın da içten seslere ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Çocukluğumdan kalma şeyleri yazmak istiyorum hep, o günlerin bana büyüü gelen dilini ve atmosferini. Belki bunları yazmam kim bilir. Dikenli bir hayatın dili de dikenli oluyor. Belki de dikenlerimi ayıklarım. ●

esraacikgoz@cumhuriyet.com.tr

PAZAR SÖYLEŞİLERİ

ATAOL BEHRAMOĞLU

“Kuytu Sular”ın şairi

Eray Canberk bizim kuşağımızın, 60'lı yıllar kuşağının en usul sesle şiir söyleyen şairidir. Geçen yılın ekim ayında “Kent Kırğını” adıyla yayınlanan toplu şiirlerini baştan sona okurken (“Toplu Şiirler” 1960-2012, Yapı Kredi Yayınları) bunu bir kez daha gördüm. Şiirlerini ilmek ilmek dokumaktayken, sesini denebilir ki hiç yükseltmeyen bir şair.

İlk kitabı “Kuytu Sular”ın yayın tarihi 1969. Bu kitapta yer alan şiirlerden 1969 tarihli “Bos”, bence sadece onun ya da bizim kuşağımızın değil, bütün çağdaş şiirimizin en güzel şiirlerinden. Bu yazıda bütününü sizlerle paylaşmaktan kendimi alamam:

gülyüzlü çocuklar ve İstanbul görünüşleri / kör bir adamın sattığı bayram tebrikleridir / daha çok izinli askerler ve inşaat işçileri / almak için uzağından bakarlar / bakarlar ve bakarlar alamazlar / / çünkü onların aradığı türkü gibi bir şeydir / sonra çaresiz yabancı yalnız / tükenmez kalemle aynı ve uzun mektuplar yazarlar / belki küçücük ama çok çiçekli / “Bayramınız Kutlu Olsun” yazılı bir şeyler bulurlarsa / alıp alıp bırakırlar / ve korktukları bellidir ne yapsalar / / ben bir gün güz gibi bir kıış öğlesinde / o askerler ve o işçiler gibi / bir şeyler aradım sayısız kör satıcılardan / sonra da yolladığım sana tıpkı onların bulamadığı / bir türküyü / nice boş zarfların içinden çıkan

Şimdi şiiri bir kez daha okurken, onu yıllar önce kitaptan ya da belki daha da önce bir dergiden okuduğumdaki aynı duyguları yaşıyorum... Yıllar aşip gelen, eskimeyen şey nedir bu şiirde? Anlattığı şeyler mi? Biçim örgüsü mü? Şairin ses tonu mu? Kuşkusuz hepsi birden...

Şair, sağlığını yitirmemiş bir dünyada, sağlığını henüz yitirmemiş halk insanlarının yaşamında gözlemlediği bir olgu, oradan usulca kendi yaşamına ilaştiriyor ve oradan da daha evrensel bir anlama taşıyor...

“nice boş zarfların içinden çıkan türkü” ne demek?

Arayıp da bulamadığımız, ama bulma umudumuzu hiç yitirmedikmiş, özlemini belli belirsiz, kimi kez belki çok yakıcı olarak duyumsadığımız bir şeyler mi?.. Bunlar şiirin sordurduğu sorulardır ve yanıtlarını da şiirin kendisinden başka bir yerde aramak “bos”undır...

“Kuytu Sular”ı bu okuyuşumda işaretlediğim başka şiirler de var: “Bindokuzyüz Kırktan Kalma Bir Çocuk”, “Bir Kadını Sevmek Üzerine Denemeler”, “Kuytusunda Bir Dağın”, “Kar Türküsü” vb... Bunlardan ilkinin, birkaç dizesi dışında on dörtü hece ölçüsüyle ve dörder dizelik kıtalar biçiminde yazılmış şiirin son kıtasını okuyalım:

yığın adamlar değil dal gibi çocuklardır / gelecek savaşlara bağladığı umutlar / bir güneşe uzanır gizlice ağır ağır / her biri bir başka çiçek açan kuytuluktur

Yirmili yaşlarının ikinci yansına ilk adımını henüz atmış bir şairin daha bu ilk kitabındaki şiirlerde nasıl ustalaşmış olduğunu gösteren bu dizeler (ve şiirin bütünü), ne kadar usul bir sesle konuşsa da onun 60'lı yıllar toplumu şiiri içinde nefes alıp verdiğini, yaklaşımakta olan 68 ruhunun öncü şairlerinden biri olduğunu gösteriyor.

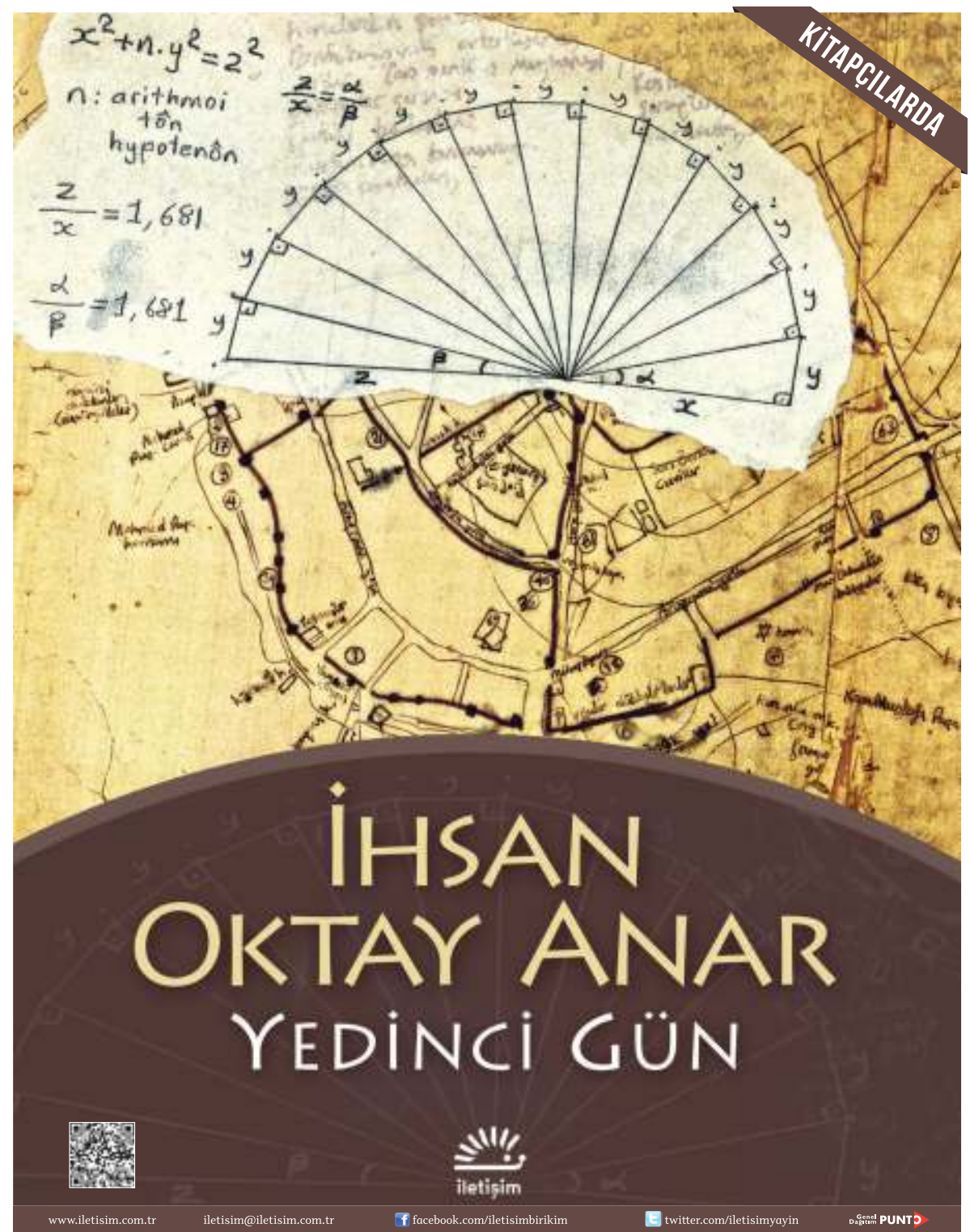
Eray Canberk bizim kuşağımızın hiç kuşkusuz bütün yaşamınca toplumcu ve hürmanlı değerlere ödünsüzce bağlı olmuş seçkin bir şairidir...

Yazının bu paragrafını da kapatmadan önce yukarıdaki kıtanın son iki dizesindeki “metafor” a dikkatinizi çekmek isterim... Metafor (mecaz), bu iki dizedeki gibi, ancak bir anlamla temellendirilmişse şiirsel değer taşır. Yoksa, çağdaş ve günümüz şiirinin pek çok kötü örneğinde görüldüğü ve görülmekte olduğu gibi, metafor için metafor olmaktan, yani birtakım anlamsız sözler ve görüntülerden öte bir değer taşımaz...

“Toplu Şiirleri” oluşturan öteki kitaplarda işaretlediğim şiirlerden tek tek söz etmeye ne yazık ki yerim kalmadı. Sizleri yukarıdaki ipuçlarıyla Eray Canberk'in şiir dünyasına dalmaya çağırırken 1997 ürünü “Ebrular”daki ilk “Ebru”dan dört dizeyi sevgili arkadaşımın hem şiir hem yaşam felsefesinin izdüşümü olarak buraya alıyorum:

“sabrın ve boyanın / sudan kâğıda geçen oyunu / renkten ve kâğıttan yonttu / yalnızlığı içinde banandıran aşkın” ●

ataol@cumhuriyet.com.tr
www.ataolbehramoglu.com.tr

www.iletisim.com.tr | iletisim@iletisim.com.tr | facebook.com/iletisimbirlikim | twitter.com/iletisimyayin | PUNTO